

Abstrakt

V hádankách mohou být tematizovány všechny oblasti lidské existence. Podle tezí **kognitivní lingvistiky** a **etnolingvistiky** jsou i v hádankách každého kulturního prostředí – jakožto ve specifickém sémiotickém systému – uloženy poukazy k určitému způsobu chápání světa a místa člověka v něm.

Cílem této práce je přiblížit **naivní obraz člověka a lidského těla v českém jazyce, jak se jeví na základě lidových hádanek**. Metodologická východiska poskytuje především stať etnolingvistky H. Kazancevové.

Hádky je možné roztrdit: hádky vztahující se k **ontogenezi člověka** tvoří první skupinu, do druhé skupiny spadají delší a často rýmované hádky označující člověka a části jeho těla pomocí **neologismů** či okazionalismů, třetí skupina je tvořena hádkami o **jednotlivých orgánech**.

Části těla jsou v hádankách kódovány jak na základě svého vnějšího **vzhledu**, tak na základě **funkce** – činnosti, již vykonávají, případně se obě hlediska mohou prolínat.

Soubory orgánů označovaných v hádankách druhé a třetí skupiny se poněkud liší. Hlava, vlasy, oči, nos, ústa, ruce a nohy jsou části těla, jež jsou tematizovány v obou těchto skupinách. Stojí tedy pravděpodobně v samém centru lidového, naivního obrazu člověka. Druhá skupina hádanek navíc kóduje čelo, břicho, kolena, chodidla a paty. Naproti tomu třetí skupina obsahuje navíc hádky o zubech, jazyku, vousech, prstech a uších.

Některé části lidského těla – záda, hýždě, pohlavní orgány – se v českých hádankách objevují pouze výjimečně nebo zcela chybí.

Některé hádky se vztahují k základním (fyzickým a fyziologickým) **činnostem člověka**: mluvení, jídlo a pití, pohybu pomocí chůze a spánku. Tyto hádky tvoří čtvrtou skupinu.